

**नक्षलग्रस्त भागात नक्षलवाद्यांना गावबंदी केलेल्या
गावांना प्रोत्साहनात्मक अनुदान मंजूर करणे**

महाराष्ट्र शासन

आदिवासी विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: ग्रापप्रो-२००३/प्र.क्र.७१/का.१४

मंत्रालय विस्तार, मुंबई.४०००३२

दिनांक: ३० ऑक्टोबर, २००३

वाचा :- वित्त विभाग ज्ञापन क्र. आकनि-११०३/८१ / अर्थसं-१७, दिनांक - २९.१०.२००३

प्रस्तावना :- गडचिरोली जिल्ह्यातील नक्षलग्रस्त भागातील काही गावांनी पुढाकार घेवून नक्षलवाद्यांना गावबंदी केली आहे, असा पोलीस अधीक्षक, गडचिरोली यांचा अहवाल असून त्यांनी शासनाला असे सूचित केले की, गडचिरोली जिल्ह्यातील नक्षलग्रस्त भागातील काही गावातील ग्रामस्थांनी उत्स्फूर्तपणे नक्षलवाद्यांविरुद्ध दाखविलेले धाडस दाखवून नक्षलवाद्यांना गावबंदी केलेली आहे, ही कौतुकास्पद बाब लक्षात घेऊन तसेच शासन व स्थानिक रहिवासी यांच्यात विश्वासाचे संबंध प्रस्थापित झाल्यास त्या भागातील नक्षलवाद निपटून काढण्यास वेळ लागणार नाही, ही बाब लक्षात घेऊन ज्या गावांनी नक्षलवाद्यांसाठी गावबंदी केलेली आहे, अशा गावांना गावाच्या विकासासाठी प्रोत्साहनात्मक अनुदान देण्यात यावे. याबाबतचा प्रस्ताव गृह विभागाकडून या विभागास प्राप्त झाला होता. गृह विभागाकडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावाची तपासणी या विभागाकडून करण्यात आली. त्यानुसार गडचिरोली जिल्ह्यातील ज्या गावांनी उत्स्फूर्तपणे नक्षलवाद्यांना गावबंदी केली, त्या गावांना विकासासाठी प्रोत्साहनात्मक अनुदान देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- प्रस्तावनेमध्ये नमूद केलेली वस्तुस्थिती विचारात घेवून, गडचिरोली जिल्ह्यातील नक्षलग्रस्त भागातील ज्या गावांनी पुढाकार घेवून नक्षलवाद्यांना गावबंदी केली आहे. अशा गावांना प्रत्येकी रु.२.०० लक्ष एवढा निधी विकास कामांसाठी प्रोत्साहनात्मक अनुदान म्हणून मंजूर करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. सदर निधी संबंधित ग्राम पंचायतीमार्फत त्या त्या गावांना वितरित करावयाचा आहे. या कामासाठी शासनाने रु. २२४.०० लाख एवढा निधी मंजूर केला असून, तो निधी अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर यांच्या अधिनस्त ठेवण्यात येत आहे. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर यांनी तो मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, गडचिरोली यांना वितरित करावा. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या विवरणपत्र-अ मधील मार्गदर्शक सूचनांची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करावी.

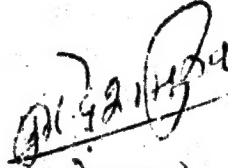
२. या बाबीवर होणारा खर्च तातडीने भागविण्यासाठी वित्त विभाग शासन ज्ञापन क्र.आकनि- ११०३/८१ / अर्थसं-१७(८०००-०८१-१) -दिनांक २९ ऑक्टोबर, २००३ अन्वये आकस्मिकता निधीमधून रु.२,२४,००,०००/- एवढे अग्रिम मंजूर करण्यात आले आहे. या योजनेकरीता मंजूर केलेला निधी अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर यांचे अधिनस्त ठेवण्यात येत असून त्यांनी तो योजना राबविणा-या संबंधित यंत्रणेला तातडीने वितरित करावा. त्याचप्रमाणे सदर मंजूर निधी विहित मुदतीत संपूर्ण खर्च होईल याची अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, व जिल्हाधिकारी यांनी दक्षता घ्यावी.

३. वरीलप्रमाणे आकस्मिकता निधीमधून मंजूर झालेला निधी हा "मागणी क्रमांक टि-४,२२२५, अनु.जाती, अनु.जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण -पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-जनजाती क्षेत्र उपयोजना-०२, अनुसूचित जमातीचे कल्याण-१०२, आर्थिक विकास-(१०) नक्षलवाद्यांना गांवबंदी केलेल्या गावांना प्रोत्साहनात्मक अनुदान- (२२२५ ३४५-८)" या लेखाशिर्षाखाली खर्ची दर्शवावा.

४. या प्रकरणी खर्च करताना महाराष्ट्र अर्थसंकल्प नियमावली (भाग-१)१९८८ मधील परिच्छेद क्र.१९१ मध्ये नमूद करण्यात आलेल्या पद्धतीचा अवलंब करून आकस्मिकता निधीच्या अग्रिम रकमेतून होणा-या खर्चाची मासिक विवरणपत्रे योग्य त्या प्रपत्रात वित्त व या विभागास वेळीच सादर करावीत. तसेच आकस्मिकता निधीच्या अग्रिमातून खर्च कोणत्या तारखेला करण्यात आला आहे याचा देखील उल्लेख करावा.या प्रकरणी सादर करण्यात येणा-या देयकावर आकस्मिकता निधी अग्रिम मंजूर असे लाल शाईने लिहून अधोरेखित करावे.या प्रकरणी आकस्मिक अग्रिम निधीच्या भरपाईसाठी पुरवणी मागणी सादर करावी.

५. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्यांचा अनौपचारिक संदर्भ क्र. ९२५/०३/व्यय-१४, दिनांक २१ ऑक्टोबर, २००३ आणि अर्थोपाय कार्यासनाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. २२८ /अर्थोपाय दि. ३० ऑक्टोबर, २००३ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(प्र. ग. देशमुख)
अवर सचिव

प्रति,

आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक

जिल्हाधिकारी, गडचिरोली

मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, गडचिरोली

अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर

मा. मुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२

प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालय, गडचिरोली

महालेखापाल (लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर

सहसंचालक, लेखा व कोषागारे, संगणक कक्ष, नविन प्रशासकीय भवन, मंत्रालय, मुंबई-३२

जिल्हा कोषागार अधिकारी, गडचिरोली

वित्त विभाग, (व्यय-१४, अर्थसंकल्प-१७) मंत्रालय, मुंबई-३२

नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

कार्यासन अधिकारी, का.क्र. २, ६ व ७ आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

निवड नस्ती (का.१४), आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

विवरणपत्र - अ

(शासन निर्णय क्र. ग्रापप्रो-२००३/प्र.क्र.७१/का.१४, दिनांक ३० ऑक्टोबर, २००३)

नक्षलवाद्यांना गावबंदी केलेल्या गावांना त्यांच्या विकास कामासाठी मंजूर केलेला प्रोत्साहनात्मक निधी खर्च करण्याबाबत मार्गदर्शक सूचना..

- १) नक्षलग्रस्त भागातील ज्या गावांनी नक्षलवाद्यांना गावबंदी केली आहे, अशा विषयाचा त्या गावांच्या ग्रामपंचायतींचा ठराव आणि ग्रामसभेचा ठराव घेणे आवश्यक आहे. त्या ठरावाच्या प्रती अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर, जिल्हाधिकारी, गडचिरोली व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, गडचिरोली यांनी प्राप्त करून घ्याव्यात.
- (२) नक्षलवाद्यांना गावबंदी करण्यासाठी त्या गावांनी कोणती पावले उचलली आहेत, त्याची अंमलबजावणी कशाप्रकारे करण्यात येत आहे, तसेच गावांनी खरोखरच गावबंदी केली आहे काय, याबाबतचा पोलीस अधीक्षकांकडील अहवाल जिल्हाधिका-यांच्या शिफारशीसह अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर यांनी प्राप्त करून घ्यावा.
- ३) नक्षलवाद्यांना गावबंदी केलेल्या गावांकडून ग्राम पंचायतीचा ठराव/ ग्राम सभेचा ठराव व पोलीस अधीक्षकांचा जिल्हाधिका-यांच्या शिफारशीसह प्राप्त झालेला सविस्तर अहवाल या सर्व माहितीच्या आधारे अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर, यांनी काळजीपूर्वक तपासणी करूनच अनुदानास पात्र गावे निश्चित करावीत.
- ४) वरील कार्यपद्धती नुसार पात्र गावे निश्चित केल्यानंतर लगेचच त्या गावांना अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर यांनी प्रथम रु.१.०० लाख एवढा निधी संबंधित गावांना त्यांच्या विकासात्मक कामासाठी प्रोत्साहन अनुदान म्हणून मुख्य कार्यकारी अधिकारी, गडचिरोली यांचेमार्फत संबंधित गावच्या ग्रामपंचायतींना पहिला हप्ता म्हणून वितरीत करावा.
- ५) या निधीमधून संबंधित गावांनी करावयाची विकासाची कामे व त्यांचे स्वरूप ग्रामसभेने ठराव घेऊन निश्चित करावे. अशा विकासात्मक कामांमध्ये रस्ते, शाळांच्या इमारती इ. मांठया स्वरूपातील कामे न घेता लहान पाणी पुरवठा योजना, विहिर खणणे, अंगणवाडी खोलीचे बांधकाम, दुरुस्ती, पिण्याच्या पाण्यासाठी पाइप लाइन टाकणे, पाणवठा तयार करणे, बोडीचे बांधकाम व दुरुस्ती, व्यायामशाळा इ. स्वरूपाची कामे घेण्यात यावीत.
- ६) या मंजूर निधीमधून गावांतील विकासाकरिता एकापेक्षा जास्त कामे घेता येवू शकतील. तथापि, अशा सर्व कामांची एकूण अंदाजित किंमत ही रु. २.०० लाखापेक्षा जास्त असता

कामा नये. त्या दृष्टीने उक्त कामांचे एकत्रित अंदाजपत्रक (एस्टीमेट) रु.२.०० लाखांच्या मर्यादेतच ठेवावे.

- ७) बांधकामाधिन कामाच्या खर्च अंदाजित खर्चापेक्षा म्हणजे रु.२.०० लाखापेक्षा जास्त झाल्यास जादा झालेला / होणारा खर्च हा प्रश्नाधीन ग्रामपंचायतीने त्यांच्या निधीमधून भागवावा. वाढीव खर्चाबाबत शासनाकडून कोणत्याही प्रकारचे अतिरिक्त अनुदान दिले जाणार नाही.
- ८) संदर्भीय गावातील विकासात्मक कामे जिल्हा परिषदेमार्फत पूर्ण करण्यात यावीत. या कामांच्या प्रगतीवर जिल्हाधिकारी, गडचिरोली व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, गडचिरोली यांनी नियंत्रण ठेवावे. संबंधित गावांना पहिला हप्ता म्हणून मंजूर केलेला निधी रु.१.०० लाख हा पूर्णपणे खर्च झाल्यानंतर त्याबाबतची खात्री करून तसेच मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेकडून खर्चाबाबतचा अहवाल अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर यांनी प्राप्त करून घ्यावा. त्यानंतर कामाची प्रगती लक्षात घेऊन तसेच संबंधित गावांनी नक्षलवाद्यांना केलेली गावबंदी कायम असण्याचा जिल्हाधिकारी व पोलीस अधीक्षकांकडून अहवाल घेऊन नंतरच दुसरा हप्ता म्हणून उर्वरित रु.१.०० लाख एवढा निधी वितरित करण्यात यावा. त्याचप्रमाणे पहिला हप्ता म्हणून निधी वितरित केल्यानंतर नक्षलवाद्यांना गावबंदी केल्याची अंमलबजावणी त्या गावांकडून पुढे न झाल्यास दुसरा हप्त्याचा निधी देय होणारा नाही. एखाद्या गावाने जर सदर निधीचा योग्य प्रकारे वापर न केल्यास अथवा रु.२.०० लाख पूर्णतः / अंशतः अखर्चित ठेवल्यास सदर निधी परत घेण्याचा अधिकार अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर यांना असेल. असा निधी पुनर्विनियोजनाच्या माध्यमातून अन्य गावबंदी केलेल्या गावांना / अन्य कामांकडे वळविता येणार नाही. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर यांचेकडे परत घेतलेला निधी तात्काळ शासन जमा करावा. सबब, एका गावासाठी मंजूर केलेला निधी दुस-या गावाकडे वर्ग करता येणार नाही.
- ९) गावबंदी केलेल्या गावांच्या विकास कामांसाठी निधी उपलब्ध करून दिल्यानंतर त्या गावातील गावबंदी निष्क्रीय झाल्यास दिलेला प्रत्यक्ष निधी जिल्हा परिषदेने शासनाकडे परत करणे अनिवार्य राहिल.
- १०) या निधीमधून हाती घेतलेल्या विकासात्मक कामांच्या प्रगतीचा कामनिहाय अहवाल मुख्य कार्यकारी अधिकार्यांनी वेळोवेळी प्राप्त करून घ्यावा व तो जिल्हाधिकारी, गडचिरोली व अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर यांना सादर करावा. जिल्हाधिकार्यांनी व अपर आयुक्तांनी सर्व गावांचा एकत्रित अंतिम अहवाल झालील पिव्हित नमून्यात शासनाला आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांचेमार्फत सादर करावा व निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र सादर करावे.

एकत्रित अहवालाचा नमुना

अ. क्र.	तालुका	गावबंदी केलेल्या गावाचे नांव	संबंधित ग्राम पंचायत	निधी मंजूर केल्याचा क्रमांक आणि दिनांक	घेतलेल्या कामाचा तपशील	कामनिहाय अंदाजित किंमत (रुपये)	प्रत्यक्ष झालेला कामनिहाय खर्च (रुपये)	अभिप्राय
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१								
२								
३								
४								

प्रमाणित करण्यात येते की, वरील तक्त्यातील माहिती व कामांची प्रत्यक्ष पाहणी करण्यात आली असून सदर निधीचा योग्यप्रकारे वापर करण्यात आलेला आहे.

जिल्हाधिकारी/मुख्य कार्यकारी अधिकारी
यांची स्वाक्षरी

प्रत,

अपर आयुक्त, आदिवासी विकास
आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग.

नक्षलग्रस्त भागात नक्षलवाद्यांना गावबंदी केलेल्या
गावांना प्रोत्साहनात्मक अनुदान मंजूर करणे

महाराष्ट्र शासन

आदिवासी विकास विभाग

शासन शुध्दीपत्रक क्रमांक: ग्रापप्रो-२००३/प्र.क्र.७१/का.१४

मंत्रालय विस्तार, मुंबई. ४०००३२

दिनांक: ५ डिसेंबर, २००३

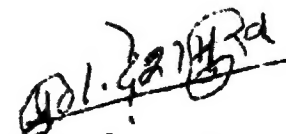
वाचा :- शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग, क्रमांक: ग्रापप्रो-२००३/प्र.क्र.७१/का.१४.
दि. ३० ऑक्टोबर, २००३.

शुध्दीपत्रक :- नक्षलग्रस्त भागातील ज्या गावांनी पुढाकार घेवून नक्षलवाद्यांना गावबंदी केली आहे, अशा प्रत्येक गावास रु. २.०० लाख एवढे प्रोत्साहनात्मक अनुदान मंजूर करण्याबाबत शासनाने संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये निर्णय घेतला आहे. सदर शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या "विवरणपत्र-अ" मध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांमधील अ.क्र. १ व अ.क्र. ९ बाबत खालील प्रमाणे सुधारणा करण्यात येत आहे :-

अ.क्र. १- नक्षलग्रस्त भागातील ज्या गावांनी नक्षलवाद्यांना गावबंदी केली आहे, अशा विषयाचा त्या गावांच्या ग्रामसभेचा ठराव घेणे आवश्यक राहिल. तथापि, यापूर्वी जर संबंधित ग्रामपंचायतीचा ठराव झालेला असेल तर पुन्हा ग्रामसभेचा ठराव घेण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

अ.क्र. ९ - येथील मार्गदर्शक सूचना रद्द करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(प्र. ग. देशमुख)
अवर सचिव